

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

Implemented
by the Council of Europe

Տեղական ֆինանսների համեմատական վերլուծություն հեռանկարներ, օգուտներ, մեթոդաբանություն

Գաբոր Պետերի
peteri@pontes.hu

Տեղական ֆինանսների համեմատական վերլուծություն

- Ելակետ՝ տեղական կառավարման մարմինները սովորում են միմյանցից
- Քաղաքականություն մշակողների կարիքները, նպատակները, համեմատական տեղեկություններ

Եվս մշակում է երկու իրար լրացնող գործիքներ՝

**I. Տեղական
ֆինանսների
համեմատական
վերլուծության
ծրագրային լրակագմ
(ՏՖՀՎ)**

**II. Տեղական
ֆինանսների
տվյալների բազա և
ցուցիչներ
(ՏՖՏԲևՑ)**

Ֆինանսական ռեսուրսների և կառավարման վերաբերյալ ԵԽ հանձնարարականներ

I. Ֆինանսական ռեսուրսներ (2005թ.)

II. Ֆինանսական և բյուջետային կառավարում (2004թ.)

Հանձնարարականներ => համեմատական վերլուծության հիմքեր`

a) կենտրոնական իշխանությունների համար` ***տեղական կառավարման ֆինանսների համակարգեր`***

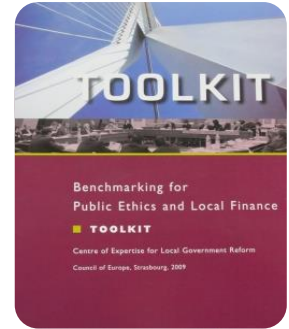
- 76 կետ ֆինանսական ռեսուրսների վերաբերյալ
- 43 կետ ֆինանսական կառավարման վերաբերյալ

b) տեղական (շրջանային) իշխանություններ համար` ***տեղական գործելակերպեր***

- 31 կետ ֆինանսական ռեսուրսների վերաբերյալ
- 43 կետ ֆինանսական կառավարման վերաբերյալ

Ստանդարտ ֆինանսների համեմատական վերլուծության ոլորտներ

1) *Ֆինանսական ռեսուրսներ`*

- Տեղական հարկեր` բավարար, բազմազան, տեղական մակարդակով կառավարվող
- Վճարներ, գանձումներ` զգալի, տեղական ինքնավարություն, ծախսերի փոխհատուցում, սոցիալական քաղաքականություն
- Փոխառություն` կապիտալ ֆինանսավորման համար, պարտքերի շեմեր
- Տեղական սեփականություն` գույք, կառավարում

Ոչ բոլոր ոլորտներն են ՏԿՄ մակարդակին համապատասխան

- Հարկաբյուջետային համահավասարեցում` ծախսերի կարիքներ և եկամուտների կարողություններ, թափանցիկ, կանխատեսելի
- Դրամաշնորհներ տեղական իշխանություններին` ընդհանուր և հատուկ դրամաշնորհներ, խրախուսիչ միջոցներ

Ստանդար ֆինանսների համեմատական վերլուծության ոլորտներ (2)

2) Ֆինանսական կառավարում

- Հարկաբյուջետային ռազմավարություն՝ բազմամյա, քննարկված
- Բյուջետային շրջանակ՝ կարգավորող ընթացակարգեր, թափանցիկություն, տեղական մակարդակով ծրագրերի իրականացման ինքնավարություն, մեթոդներ և կարողություն
- Բյուջեի կատարում՝ ստանձնած պարտավորությունների մասին կանոնակարգեր, արձանագրում, հաշվապահություն, տարեմիջյան կարգավորում, հսկողություն և մշտադիտարկում, հավասարակշռված բյուջե
- Ֆինանսական մշտադիտարկման համակարգ՝ թափանցիկություն, հարկաբյուջետային տեղեկությունների ստույգություն, աուդիտի կարողություն

Տեղական կառավարման գործելակերպեր և ազգային համակարգեր

<i>Տեղական ֆինանսների ոլորտներ`</i>	ա) Տեղական գործելակերպեր` (որոշումների ընդունում, որակի կառավարում)	բ) Ազգային համակարգեր (ապակենտրոնացման մասշտաբ)
<i>1. Ֆինանսական ռեսուրսներ</i>	Գնահատում Տվյալների վերլուծություն	Վիճակագրական տվյալներ Ինստիտուցիոնալ վերանայում
<i>2. Ֆինանսական կառավարում</i>	Վերանայում Գնահատում	Ինստիտուցիոնալ վերանայում Տվյալների վերլուծություն

Համեմատական վերլուծություն՝ ըստ հանձնարարականների ոլորտների գնահատում

0. Յուրաքանչյուր երկրում տեղական ֆոնդերի, ֆինանսական կառավարման առանցքային ոլորտների սահմանում
1. Ոլորտային բաղադրիչների ենթակատեգորիաներ
 2. Գործողությունների, չափված ցուցիչների սահմանում
 3. Ստուգման աղբյուրների, փաստաթղթերի սահմանում
 4. Միավորների գնահատում (միջակայքային սանդղակ՝ 0-10)
 5. Արդյունքների մեկնաբանություն՝ տարբերությունների ետևում կա՞ն ցածր միավորն

Արտաքին գնահատում և ո՛չ թե ինքնագնա

Օրինակ. տեղական հարկեր

ԲԱԺԻՆ, ՈԼՈՐՏ, ԲԱՂԱԴՐԻՉ	ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆ, ՑՈՒՑԻՉ	ՍՏՈՒԳՄԱՆ ՀԱՎԱՍՏՈՒՄ, ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹ	ՄԻԱՎՈՐ, ԿՇԻՌ
ԲԱԺԻՆ` <i>II. Տեղական հարկեր</i>			
ՈԼՈՐՏ` Տեղական հարկահանության քաղաքականության մշակում			
ԲԱՂԱԴՐԻՉ` բ) Տեղական հարկերից պետք է ստանալ բարձր եկամուտներ (R9) գ) Տեղական հարկերը պետք է հավաքվեն ցածր վարչական ծախսերով (R9)	•Տեղական հարկերից եկամուտները` ընդհանուր/ընթացիկ բյուջեի %-ով արտահայտված</li> <li>•Տեղական հարկերից եկամուտները` տեղական սեփական աղբյուրներից եկամուտների %-ով արտահայտված •Հարկային վարչարարության ընդհանուր ծախսերը` վարչարարության վրա տեղական ծախսերի %-ով արտահայտված</li> <li>•Հարկային երկամուտները` հարկային վարչարարության ընդհանուր ծախսերի համեմատությամբ (բոլոր հարկերի համար և ըստ հարկատեսակների)	Համայնքային հարկաբյուջետային վիճակագրություն Տեղական բյուջեներ	0-10

Որո՞նք են համեմատական վերլուծության օգուտները:

1. **Այն հայելի է՝** տեղական ֆոնդերի և ֆինանսական կառավարման համապարփակ վերլուծություն
2. **Ի՞նչն է լավ կատարվել.** հաջողություններ, նորարարություններ
3. **Ի՞նչ փոփոխել.** կատարելագործման ոլորտները
4. **Վարկանշման գործիք.** սահմանում է երկրի/քաղաքի վարկանիշը
5. **Քաղաքականություն մշակողների համար դասեր.** փոփոխության անհրաժեշտություն, ոչ բավարար կարողություններ, սխալ խրախուսիչ միջոցներ, կանոնակարգերի բացակայություն
6. **Միմյանցից սովորելը.** միջազգային մակարդակով (Արևելյան գործընկերություն), Ձեր երկրի շրջանակներում

Փաստերի վրա հիմնված վերլուծական և գնահատման գործի'ք:

ՏՖՀՎ արդյունքներ՝ տեղական գործելակերպերի համեմատություն

Բուլղարիայի. 6 պիլոտային համայնքներ (2007)=>70 (2015)

- զգալիորեն պարզեցված ՏՖՀՎ
- տեղական հետաքրքրվածություն ընտրություններից հետո

- ինքնագնահատման գործիքի վերածում
- անդամների վճարով ծառայությունների մատուցում
- օրենսդրական փոփոխությունների համար դասեր

Ուկրաինա (2012): 10 պիլոտային քաղաքներ

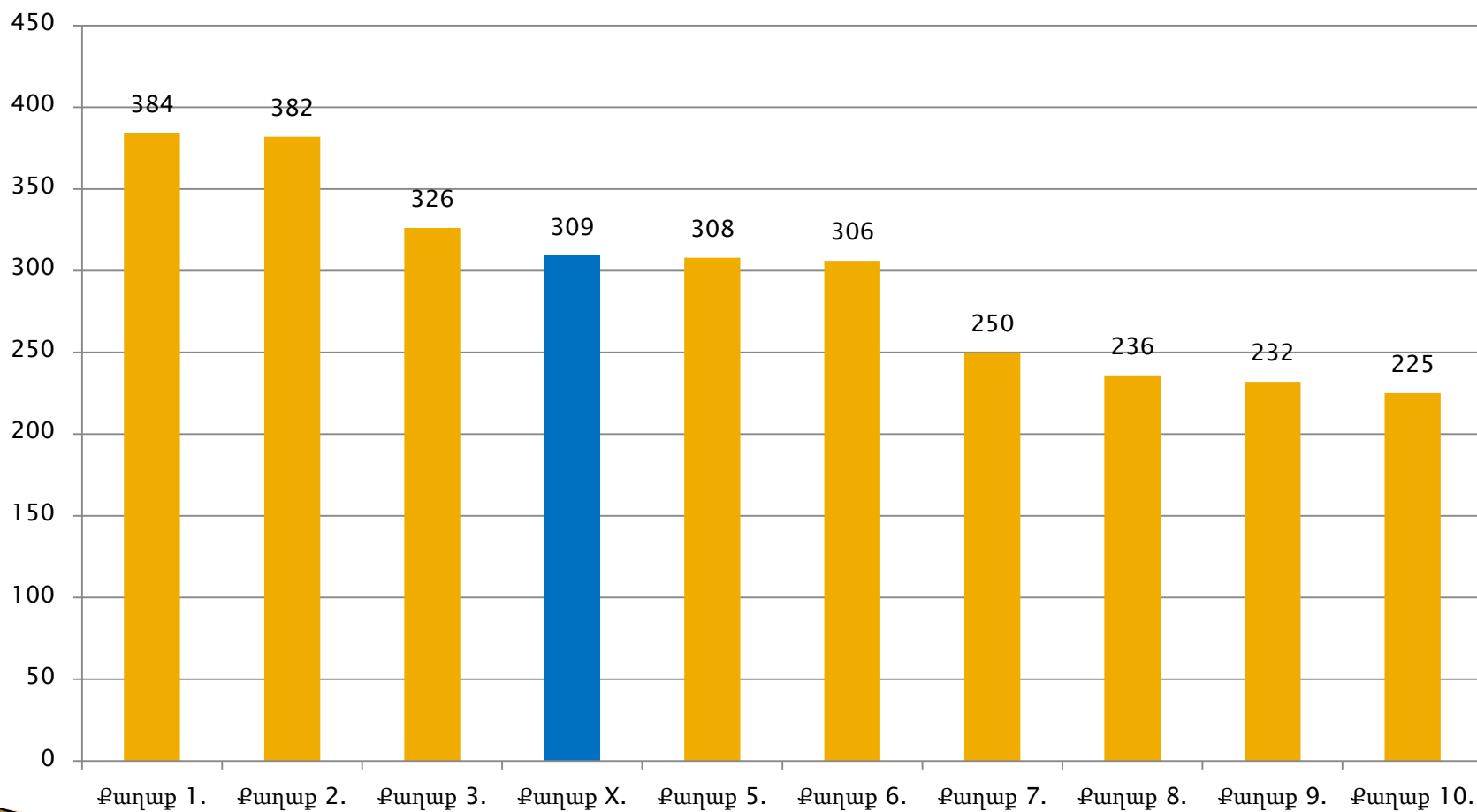
- ✓ բյուջետավորման վրա շեշտադրում և թափանցիկություն
- ✓ միասնական կանոններ=>տարաբնույթ իրականացում
- ✓ տեղական հարկահանության իրավասությունների բացակայություն, եկամուտների կառավարման ինքնավարություն
- ✓ տվյալների ուժեղ բաղադրիչ
- ✓ ընդունող կազմակերպության բացակայություն

Երեք պիլոտային երկրներ (POR, GRE, ESP, 2013)՝

ինքնագնահատում, կարողությունների պակաս, տեղական աջակցության կարիք

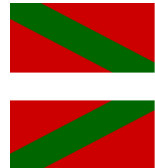
Բասկերի երկիր (2015թ.): Բիզկայա շրջան, 5 պիլոտային համայնքներ, համացանցային ծրագիր, ՏԿ ընկերակցությունը՝ ընդունող կազմակերպություն (EUDEL)

Ուկրաինա՝ պիլոտային քաղաքները ընդհանուր միավորները

Քաղաքականության դասեր՝

7 պիլոտային քաղաքներ

Ավելի ցածր միավորներով կետեր՝

- Բազմամյա պլանավորում, ազդեցությունների գնահատման մեթոդներ
- Հանրային մասնակցություն, բյուջետավորման թափանցիկություն
- Հարկային քաղաքականության մշակման աջակցություն, հարկահանության կառավարում
- Բարելավված արտաքին աուդիտ և ոչ միջամտություն
- Կարողությունների զարգացման անհրաժեշտություն (վարչարարություն, ընտրովի)
- Ծառայությունների մատուցման ավելի լավ պայմանագրեր, կատարողականի վերահսկողություն
- Տեղական ակտիվների կառավարման պատշաճ տեխնիկաներ

Բիզնեսի շրջանում (Բասկերի երկիր) պիլոտային ծրագրեր

- Հարմարեցում 80 կետերով
- Հարկերի և վճարների շեշտադրում, բյուջեի կապիտալ ֆինանսավորում, բյուջեի պլանավորում, բյուջեի կատարում, վերահսկողություն
- Օբյեկտիվ միավորների մեթոդ, չափում
- Զեկույցները գաղտնի են պահվում
- EUDEL-ի ղեկավար կոմիտե, պիլոտային համայնքներ, խորհրդատու
- Պիլոտային ծրագիր՝ Բասաուրի, Բիլբաո, Գալդակաո, Գետքաո, Էրմուա

Բիզկայա շրջանում պիլոտային ծրագրեր՝ հետազոտական արդյունքներ

I. Ռեսուրսների քաղաքականություններ	5.64
II. Հարկեր և վճարներ	5.07
III. Անաչառություն և ներդրումների ֆինանսավորում	7.01
IV. Բյուջեի պլանավորում	4.03
V. Բյուջեի կատարում, մշտադիտարկում և վերահսկողություն	4.54
<i>Միջին</i>	<i>4.91</i>

Հիմնական դասերը ՏՖԲ-ից՝ պետք է լինի
կազմակերպական և կառավարման կատարելագործման
ծրագրի մաս

ՏՖԲ ծրագրի իրականացում

Գործողություն, փուլեր	Պահանջվող ժամանակ (ամիս)
1. ՏՖԲ ծրագրի մեկնարկ, ծրագրի պլանավորում	1
2. ՏՖԲ ծրագրային լրակագմի հարմարեցում	1
3. ՏՖԲ պիլոտավորում առանձին քաղաքներում, համայնքներում (հարցում և զեկուցում)	2
4. Ընդունող կազմակերպության, նախարարությունների առաջարկներ (երկրի զեկույց)	1

Պիլոտային համայնքների հետ համագործակցություն

Ստացված ծառայություններ`

1. Հարմարեցված ՏՖԲ հարցման արդյունքներ (միավորեր)
2. Քաղաքին առանձնահատուկ զեկույց` հանձնարարականներով

Առաջադրանքներ, պարտականություններ

1. Ակտիվ մասնակցություն ՏՖԲ ծրագրային հանդիպումներում
2. ՏՖԲ ծրագրային փոփոխված լրակագմի նախագծի վերաբերյալ դիտողություններ
3. ՏՖԲ տեղական փորձագետին օժանդակություն` համայնքային փաստաթղթերի, տվյալներ փոխանակում
4. Զեկույցի նախագծի վերաբերյալ հետադարձ գնահատական

Ընդունող կազմակերպություն

Ստացված ծառայություններ`

1. Ստանդարտ ՏՖԲ ծրագրային փոփոխված լրակազմ
2. ՏՖԲ հարցման արդյունքներ և պիլոտային ծրագրերի մասին զեկույցներ
3. ՏՖԲ ծրագրային լրակազմը օգտագործելու իրավունք (հեղինակային իրավունքը պատկանում է ԵԽ-ին)
4. Հարկաբյուջետային ապակենտրոնացման վերաբերյալ քաղաքականության ապակենտրոնացում

Առաջադրանքներ, պարտականություններ`

1. ՏՖԲ պիլոտային միջոցառումների կառավարում և խթանում
2. Կայունության նախագծում`
 - a) կազմակերպական և կառավարման ձևեր,
 - b) ֆինանսավորման տարբերակներ,
 - c) հրապարակայնություն, քարոզչություն և խթանման գործողություններ

II. Տեղական ֆինանսների տվյալների բազա և ցուցիչներ (ՏՖՏԲևՑ)

Տեղական ֆինանսների տվյալների բազա և ցուցիչներ

Աջակցություն՝

1. ՏՖԲ հարցման իրականացմանը
2. տեղական ֆոնդերի մասին քաղաքականությունների մշակմանը
3. տեղական թափանցիկության բարելավմանը
4. միջազգային համեմատությանը

Ո՞վ կշահի:

- Ազգային գործընկերներ՝ քաղաքականության մշակում, քարոզչություն
- Տեղական կառավարում՝ միավոր ծախսեր, եկամուտների ներուժ
- Հանրություն՝ աճող հաշվետվողականություն

Տվյալների բովանդակություն

- Համայնքների (բոլոր համայնքների) կողմից տեղեկատվություն
- Հարկաբյուջետային և վիճակագրական տվյալներ (ծրագիր 50)

Եկամուտներ`

- Սեփական, ընդհանուր եկամուտներ (տիպաբանությո՞ւն)
- Դրամաշնորհներ, փոխանցումներ
- Վարկեր

Ծախսեր`

- Ընթացիկ, կապիտալ
- Էկոնոմիկա` աշխատավարձ, գործարկում և շահագործում
- Գործառույթներ (ոլորտներ)

Վիճակագրական` վարչական կարգավիճակ, բնակչություն, տարածք

Պոտենցիալ ցուցիչներ

Եկամուտներ`

- սեփական եկամուտների դասակարգումներ
- դրամաշնորհներից կախվածություն
- վարկունակություն

Ծախսեր`

- համայնքների պրոֆիլներ
- տարբերություններ
- կենտրոնացում
- պարտք
- ▶ Վիճակագրական տվյալներ` ուրբանիզացիա, չափ

Տվյալների բազայի ստեղծում

- ▶ Տվյալների աղբյուրների սահմանում, հասանելիություն, ձևաչափ
- ▶ Տվյալների հավաքագրում՝ հանրային տվյալներ, մաքրված, համեմատելի
- ▶ Տվյալների բազայի ընդունում՝ հեշտ օգտագործելի, փոփոխելու կարողություն
- ▶ Տարածում, շուկայահանում՝ շնորհանդես, նմանակումներ, հետազոտություն
- ▶ միջազգային համեմատություն